

دستورالعمل های ساختار کالبدی در معماری مسکونی کرمان

الهه ایرانمنش^{*}

۱- کارشناس ارشد معماری، (iranmanesh.elahe@yahoo.com)

چکیده

مسکن که عنصر اصلی زندگی در محلات شهر محسوب می شده و کل نظام خدمت رسانی مراکز محله را به خود اختصاص می دهد، به دلیل روابط پیچیده درونی و کیفیت ارزنده ای که در شناخت مفاهیم معماری شهرهای قدیم ایران ارائه می دهد، نیاز به مطالعه اساسی دارد. از طرفی دگرگونی اجتماعی-اقتصادی ایران و از آن طریق معماری، به شکل بندی جدیدی از روابط انجامیده است، ولی به سبب قطع فرایند تاریخی و طبیعی آن، همانی نیست که می بایستی از دل تحول تاریخی شهر زاده می شد. در صورتی که برای پایداری اجتماعی سکونت گاه، ضروری است تا نظام حاکم بر خانه و محلات گذشته، که محصول تعامل انسان با محیط انسان ساخت بوده است، حفظ و بازشناسی شود. با این وجود، ویژگی های مکتب معماری مسکونی کرمان به طور مشخص، کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است. این پژوهش، با بررسی خانه های مختلفی در شهر کرمان و یافتن اشتراکات آن ها، الگوها و دستورالعمل های کالبدی حاکم بر این خانه ها را یافته و ارائه نموده است. فرض این است که این نوع مقایسه تطبیقی بین گونه بندی های کالبدی در بافت تاریخی شهر کرمان باعث کشف و استخراج الفبای آن می گردد، تا در گام بعدی به برنامه ریزان در تدوین ضوابط راهنمای طراحی، و به طراحان در تشخیص و رعایت اصول مناسب طراحی مسکن و همچنین در نوسازی و احیا این محلات مسکونی کمک کند و گامی در جهت حفظ هویت معماری و شهرسازی ایرانی اسلامی باشد. در این پژوهش ضمن بررسی و تحلیل ساختار کالبدی چند خانه مسکونی در کرمان از جمله منزل شاهرخ خان، منزل هرنندی، منزل موحدی و منزل اعظمی، عناصر و قواعد حاکم بر طراحی آن ها از لحاظ جهت گیری، موقعیت، شکل نقشه، عملکرد، ترکیب فضاها و احجام و همچنین عناصر تشکیل دهنده خانه، بررسی، کشف و ارائه شده است.

واژه های کلیدی: گونه شناسی ، مسکونی ، کرمان ، ساختار کالبدی ، معماری ایرانی-اسلامی